

УДК 398.22

Попова Юлия Александровна
студент(ка) ПО CAO - 21
Северо-Восточный федеральный
университет им. М.К. Аммосова
г. Якутск

АЛЕКСЕЙ БРОДНИКОВ “БИНТИЭПКЭБЭР” ХОҔООНУН
ТЫЛА-ӨҔӨ

Аннотация: Үлэбэр буйун-суруйааччы А.С.Бродников хоҥоонун уонна тылбааһын тылын-өһүн, суруллубут ньыматын ырытан күрдүбүт.

Ключевые слова: тылбаас, хоҥоон, Алексей Бродников

Popova Yulia Alexandrovna
student (s) PO CAO - 21
North-Eastern Federal University
named after M.K. Ammosova Yakutsk

ANALYSIS OF THE POEM "RIFLE"

Annotation: in this work we have studied the poem by Alexei Brolnikov "Rifle". Considered the structure and construction of the verse

Keywords: poetry, Yakut literature

«Бинтиэпкэбэр» хоҥоонно кириэстии рифма туттуллубут, онтон тылбааска рифма улахан оруолу оонньооботох. Атыннара диэн араас сүһүөхтээх тылларынан тангыллан суруллубуттар. Ол курдук, сахалыыга биир, икки, үс, түөрт сүһүөхтээх тыллар, бэл, биэс сүһүөхтээх тыллар туттуллубуттар. Онтон нууччалыыга эмиэ сахалыыга курдук бииртэн-биэскэ дылы сүһүөхтээх тыллар наардаммыттар.

А.Бродников “Бинтиэпкэбэр” хоһоонун уобарастаан хоһуйуутун ырыттааха маннык. Холобур маннык эпитеттери туттар: уоттаах сэрии, хайҕаллаах битиэпкэм, быдан дьыл, уордаах буурҕа уо.д.а.

Хоһоон аллитерация сокуонунан суруллубута көстөр. Бүтэй дорҕоону да, аһаҕас дорҕоону да табатык дьүөрэлээн туттубут, туруору аллитерацияҕа строка инники дорҕооно дьүөрэлэхэр:

Ни окопы не спасут,

Окуопаҕа муустаах хаарга

Ни бойница узкая,

“Олохпут” бииргэ этэ,

Если сдружатся якут

Бэл дохсун уордаах буурҕаҕа

И винтовка русская.

Бэриммэппит баар этэ.

Бу хоһоонно туруору аһаҕас уонна бүтэй дорҕооннор дьүөрэлэһиилэрэ көстөр. Ол курдук, икки бастакы строкаҕа аһаҕас дорҕоон уонна кэлин аһаҕас дорҕоонноро о, а, у дьүөрэлэспиттэр.

Хоһоон уонна тылбаас иккиэн рифматын наардаан көрдөххө маннык: хоһоон строфалара барыта кириэстии рифма көстөр:

үйэлэргэ а

сэрии, б

сиргэ а

киһини! б

пусть, а

озимью б

навязуь а

осенью. Б

Бу хоһоон уонна тылбаас иккиэн кириэстии рифманан дьүөрэлэхэн суруллубуттар. Рифма көмөтүнэн хоһоон сытыырхайар, ис хоһооно ордук чаҕылхайдык арыллар, өйдөнүмтүө уонна дьайар күүһэ ордук биллэр. Холобур: Хоту халлаан тыг **кырыыта**

Хобдох: кураc дьүһүннээх,

Миигин күүтэр ээ, **быһыыта**,

Мин күн күбэй ийэм эрэйдээх.

Манна – кырыыта – быһыыта, дьүһүннээх – эрэйдээх диэн тыллар бэйэ-бэйэлэрин кытары рифмалаһан, хоһоон ис күүһүн сытыырхатан биэрэллэр. Итинник үгүс холобуру булуохха сөп.

Алексей Бродников буорах сыттаах хоһооннорун нууччалыы санардыы.

Төлөйтөн төрүттээх буйун-суруйааччы Алексей Бродников “Бинтиэпкэбэр” диэн хоһоонун С.Шевков “Моей винтовке” диэн нууччалыы тылбаастаабытын тэннии тутан ырытан баран, маннык түмүккэ кэлиим:

1. А.Бродников “хаһан эрэ доҕордоспут хайҕаллаах мин бинтиэпкэм” диэбитин С.Шевков “если сдружатся якут и русская винтовка” диэн тылбаастыыр. Мантан көстөрүнэн, бинтэпкэни-сэрии сэбин поэзияҕа символ уобарас быһыытынан киллэрбит;

2. Хоһоон уонна тылбаас толору кириэстии рифмалаахтар. Хоһоон кээмэйин тэннээтэххэ, тылбааска аҕыс строканан кылгаабыт. Ол да буоллар, хоһоон ис хоһоонун ааҕааччыга толору тиэрдэр, дии санаатым.

3. А.Бродников “Бинтиэпкэбэр” хоһоонун таһынан “Хаһыат”, “Муораҕа” диэн хоһооннорун Юрий Щербаков нууччалыы санардыбыта. Ол биллэн туран, А.Бродников поэзията сайдарыгар, ааҕааччытын эйгэтэ кэнииригэр төһүү күүс буолбута.

Алексей Бродников хоһооннорун тылбааһын туһунан чинчийэн, кини поэзиятын туһунан билиим өссө кэнээтэ.

Использованные источники

1. А. Бродников «Кыырайа көт, кынаттаах атым». Саха сиринээҕи кинигэ издательствота. Дьокуускай, 1984.
2. А. Бродников «Чэрэкээттэ». Дьокуускай. Бичик, 2002.
3. А. Бродников «Үчүгэйиэн дойдусирэ!». Дьокуускай. Бичик, 1997.
4. Алексей Бродников. Айылгы туонабар. Якутскай: кинигэ изд-та, 1987с.